

Політика та практика інтеграції іноземців у Чехії та Україні

Команда проєкту: Павло Кравчук, Ірина Сушко, Дмитро Мамаєв, Тетяна Малишева

Команда висловлює подяку за співпрацю Інтеграційному центру Прага, Державній міграційній службі та всім співробітникам обласних адміністрацій і міських рад, які взяли участь в опитуванні.

Текст створено у рамках проєкту “Чеський досвід інтеграції іноземців для України”, який впроваджується ГО “Європа без бар’єрів” за підтримки Чесько-українського Форуму. Зміст є виключною відповідальністю авторів.

Зміст

Вступ.....	4
I. Міграційний профіль Чехії та України.....	5
II. Чеські політики та практики інтеграції іноземців.....	8
II.1. Нормативні рамки	
II.2. Засади політики інтеграції	
II.3. Інституційні рамки	
II.4. Адаптаційно-інтеграційний курс	
II.5. Ресурси для іноземців	
II.6. Резюме	
III. Український контекст інтеграції іноземців.....	14
III.1. Нормативні рамки	
III.2. Стратегія державної міграційної політики	
III.3. Проекти і перспективи	
III.4. Розбіжності в тлумаченні інтеграції в Україні	
III.5. Інституційні рамки	
III.6. Недержавні актори	
III.7. Потенціал місцевої та регіональної влади	
III.8. Резюме	
Висновки та рекомендації.....	23
Додаток I.....	24

Вступ

Ця аналітична записка присвячена чеському досвіду інтеграції іноземців та перспективам політики інтеграції в Україні.

Чехія подвійно цікава в українському контексті. По-перше, як передовий приклад розробки дієвих інтеграційних політик у регіоні Східної та Центральної Європи, де багато соціально-політичних процесів у 20-21 сторіччі були принаймні частково подібні на українські, а отже, досвідом якої ми можемо скористатися.

По-друге, як країна, де одна з найбільших цільових груп політик інтеграції іноземців – громадяни України. Це означає, що, орієнтуючись у розробці власної політики інтеграції на Чехію, Україна буквально дотримуватиметься принципу ставитися до іноземців так, як ставляться до її громадян в інших країнах. Про це варто якомога частіше нагадувати українським політикам та посадовцям, які поки що не приділяють належної уваги процесам інтеграції.

I. Міграційний профіль Чехії та України

Чехія

Чехія протягом тривалого часу є країною призначення для мігрантів, у якій постійно зростає кількість іноземців – від 77 142 на початку 1990-х до 634 790 на 31 жовтня 2021 року¹. Близько 60% з них складають громадяни країн поза межами ЄС - станом на 1 січня 2020 року у Чехії налічувалося 350 589 іноземців з третіх країн². Частка іноземців, як живуть у Чехії, складає приблизно 5,78% від усього наявного в країні населення.

З понад 350 тисяч громадян третіх країн, які мешкали в Чехії на початку 2020 року, 2,515 отримали в країні притулок, 192,901 мали постійні дозволи на проживання, а ще 141,130 – тимчасові. За рік Чехія видає понад 50 тисяч дозволів на проживання.

Основними країнами походження іноземців є Україна (145,153), Словаччина (121,278), В'єтнам (61,910), і Росія (38,010).

До того ж, з 2004 по 2020 рік понад 75,000 іноземців отримали громадянство Чехії³.

Україна

Україна є країною передусім походження, і лише частково – транзиту та призначення мігрантів.

Станом на 30.09.2021 року в Україні було зареєстровано 475,738 іноземців⁴, з них 1,295 визнані біженцями, 916 осіб, що потребують додаткового захисту, 300,161 іммігрантів (власник дозволів на імміграцію)⁵ і 172,304 – тимчасових посвідок на проживання⁶. Як і в Чехії, в Україні принаймні кілька років існує висхідний тренд зростання кількості іноземців, що проживають в країні.

В Україні неможливо встановити точну кількість населення, оскільки останній перепис проводився у 2001 році, і також на оцінки населення впливає фактор окупації частини територій, статистичні дані з яких відсутні. Однак якщо використовувати дані про кількість населення на жовтень 2021 року, які надає Державна служба статистики (41,32 млн)⁷, іноземці складають лише 1,08% від загального населення України.

¹ Статистика МВС Чехії

² https://ec.europa.eu/migrant-integration/country-governance/governance/czechia_en

³ https://ec.europa.eu/migrant-integration/country-governance/governance/czechia_en

⁴ До статистики також включені особи без громадянства

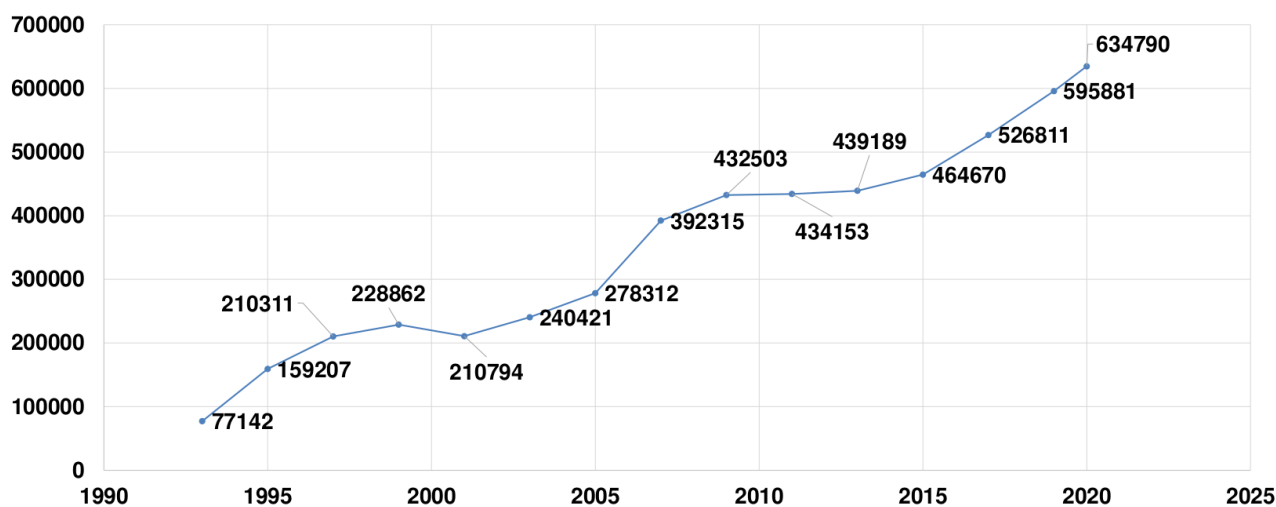
⁵ Дозвіл на імміграцію є необхідною умовою для отримання постійної посвідки на проживання та громадянства України. Оскільки кількість випадків набуття громадянства України щороку є порівняно незначною (понад 2000 у 2021 році), цей показник майже дорівнює кількості іноземців з посвідкою на постійне проживання

⁶ https://dmsu.gov.ua/assets/files/statistic/year/2021_9.pdf

⁷ Ці дані враховують населення окупованих територій сходу України і не враховують населення окупованого Криму Укрстат. Чисельність населення та середня чисельність за періоди року <http://www.ukrstat.gov.ua/>

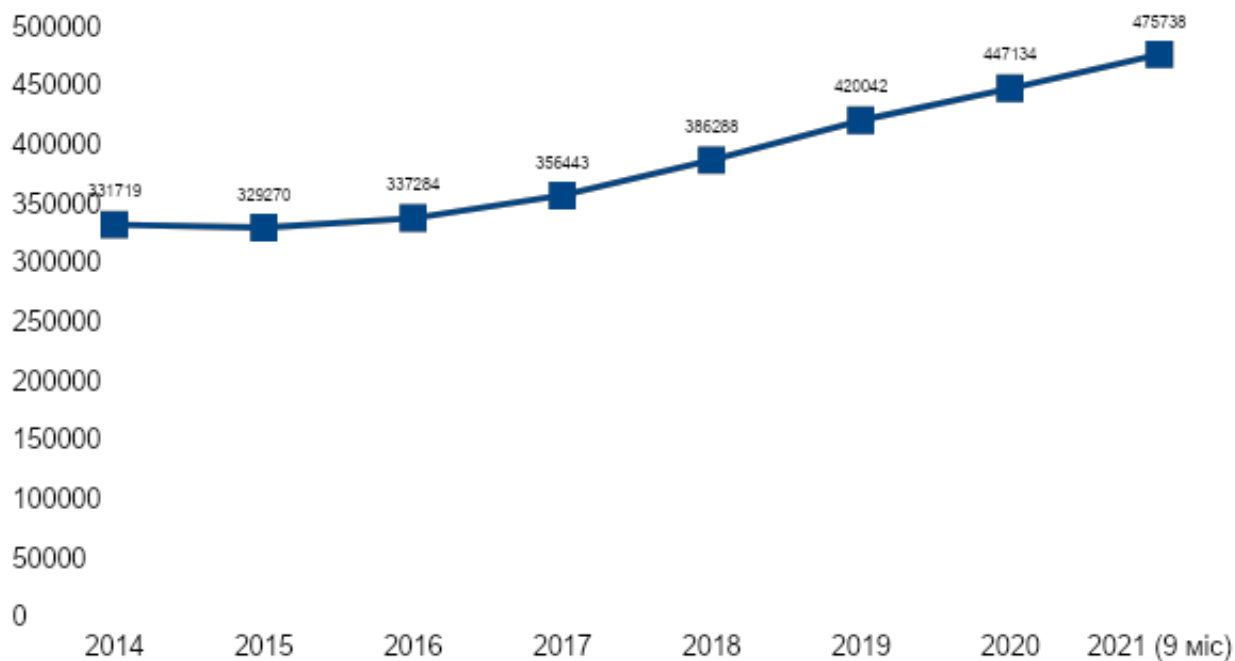
Графік 1. Кількість іноземців, що мешкають на території Чехії за роками, 1994-2021 (10 міс.)

Дані МВС Чехії

Графік 2. Кількість іноземців, що мешкають на території України за роками, 2014-2021 (9 міс.)

Дані Державної міграційної служби України

Висновок

В Україні, як і в Чехії, спостерігається тенденція до зростання кількості та частки іноземців у суспільстві, хоча і в меншому масштабі. Станом на осінь 2021 року принаймні 5,78% населення Чехії та 1,08% населення України були іноземцями. При цьому варто враховувати, що зростання імміграції в Україну відбувається на тлі таких стримуючих щодо імміграції факторів, як низький рівень розвитку економіки

та добробуту, наявність окупованих територій і воєнного конфлікту, не-членство у Європейському Союзі.

Усунення навіть одного з них може суттєво пришвидшити зростання імміграції, а відсутність дієвих інтеграційних стратегій на той момент означатиме нові соціальні та безпекові ризики для українського суспільства.

II. Чеські політики та практики інтеграції іноземців

II.1. Нормативні рамки

Переважно політика щодо інтеграції іноземців у Чехії регулюється не законами, а на рівні нормативних актів уряду⁸.

Заувага 1. На рівні закону встановлено обов'язок іноземців з 2021 року проходити адаптаційно-інтеграційні курси після отримання постійного дозволу на проживання.

Так, перша політика щодо інтеграції іноземців була ухвалена урядом Чехії у 2000 році, за 4 роки до вступу до Європейського Союзу. Її було оновлено у 2006, 2011 та 2016 роках (чинна зараз). Принаймні з 2012 року чеський уряд публікує щорічні Плани заходів зі впровадження політики інтеграції та щорічні звіти, включені до ширшого Звіту про ситуацію у сфері міграції та інтеграції іноземців^{9,10}.

Також інтеграція іноземців є однією з засад ширшої Стратегії міграційної політики Чехії¹¹.

Заувага 2. Прага – столиця та найбільше місто Чехії – має власну політику інтеграції іноземців,

розроблену за участі міської та районної влади, НУО, і самих мігрантів. Щороку до цієї політики створюється річний План заходів¹². Одним із пріоритетів пражької політики інтеграції є аналіз і моніторинг ситуації з іноземцями в місті. Станом на 2017 рік у Празі мешкали 162 тисячі іноземців, або 13,7% від усього населення міста. Тобто, кожен восьмий пражанин є іноземцем¹³.

У структурі міської влади Праги питанням інтеграції іноземців займається Департамент національних меншин і іноземців¹⁴.

Політика інтеграції у Чехії спрямована передусім на іноземців-громадян “третіх країн” і, за рідкісними винятками, не охоплює громадян країн-членів ЄС. Також до цієї політики не включають біженців та шукачів притулку, щодо яких існує окрема урядова Програма інтеграції¹⁵.

8

<https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/zakladni-dokumenty-k-integracni-politice-ke-stazeni.aspx>

9

<https://www.mvcr.cz/mvcren/article/integration-of-foreign-nationals-in-the-territory-of-the-czech-republic.aspx>

10

<https://www.mvcr.cz/migrace/soubor/zprava-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace-cizincu-na-uzemi-ceske-republiky-v-roce-2019.aspx>

11

https://ec.europa.eu/migrant-integration/library-document/strategy-migration-policy-czech-republic-0_en

12

<https://metropolevsech.eu/en/o-nas/koncepcie-hl-m-prahy-pro-oblast-integrace-cizincu/>

13

https://www.praha.eu/public/1e/ad/85/218131_7_660642_Koncepcie_HMP_pro_oblast_integrace_cizincu.pdf

14

https://www.integra-eu.net/images/City_Report/Audit_Report_Prague_ENG.pdf

15

<https://www.mvcr.cz/mvcren/article/integration-of-foreign-nationals-in-the-territory-of-the-czech-republic.aspx>

II.2. Засади політики інтеграції¹⁶

У політику інтеграції іноземців у Чехії закладені такі основні цілі:

- знання іноземцями чеської мови (тест на знання чеської є обов'язковою умовою отримання постійного дозволу на проживання¹⁷)
- економічна самозарадність іноземців
- знання іноземцями чеського суспільства
- двосторонні взаємини між іноземцями та більшістю

Принципами, на яких базується політика інтеграції іноземців у Чехії, є:

- практична співпраця всіх, хто може долучитися до успішного перебігу інтеграції
- ефективність інтеграційних заходів
- зрозумілі та вимірювані результати всіх інтеграційних активностей
- нові інструменти, такі як пряма співпраця з муніципалітетами та кризове фінансування муніципальних проєктів
- підтримка громадянського суспільства, зокрема у зв'язку з розвитком інтеграційних центрів

II.3. Інституційні рамки

Відповідальним за впровадження політики інтеграції іноземців у Чехії від початку її існування і до сьогодні є Міністерство внутрішніх справ Чехії (MVCR), і зокрема, Департамент у справах політики притулку та міграції (OAMP).

¹⁶ За викладом
<https://www.mvcr.cz/mvcren/article/integration-of-foreign-nationals-in-the-territory-of-the-czech-republic.aspx>

¹⁷
<https://www.migrationpolicy.org/article/migration-and-integration-czechia-policy-advances-and-hand-brake-populism>

Історично протягом 5 років (2004-2008) питання інтеграції іноземців було перенесено до сфери відповідальності Міністерства праці та соціальних питань, однак згодом повернуто до компетенції МВС.

У Чехії систематично підкреслюють інтегральний і міждисциплінарний характер процесів інтеграції, які вимагають залучення всіх причетних суб'єктів влади на урядовому, регіональному, місцевому рівні, а також неурядових організацій і самих іноземців. Крім МВС і Міністерства праці та соціальних питань, до політики інтеграції іноземців у Чехії залучені підрозділи Міністерства освіти, молоді та спорту, Міністерства промисловості та торгівлі, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства регіонального розвитку та Міністерства культури¹⁸.

Крім того, у Празі та всіх регіонах Чехії функціонують спеціальні Інтеграційні центри, які слугують точкою перетину між практичними активностями з інтеграції та виробництвом політики на місцевому рівні.

Інтеграційні центри

Система інтеграційних центрів у Чехії працює з 2009 року. Зараз у країні діє 18 інтеграційних центрів, що охоплюють всі регіони. Багатоманіття їхніх організаційних форм відображає складність та інтегральний характер процесів інтеграції.

Більшістю - 14 із 18 центрів у регіонах – оперує Міністерство внутрішніх справ Чехії. Прикметно, що, хоча інтеграція іноземців та інтеграція біженців є

¹⁸
https://ec.europa.eu/migrant-integration/country-governance/governance/czechia_en

доволі відмінними у своїх засадах та базуються на різних урядових документах, утримання та робота інтеграційних центрів покладені на підрозділ МВС, що займається утриманням будівель, пов'язаних з біженцями (SUZ)¹⁹. Ба більше, цей же підрозділ відповідає і за будівлі, де розміщують затриманих іноземців (аналог українських ПТПІ). Імовірно, таке поєднання функцій спричинене універсальним характером операційних завдань з утримання будівель та навколишнього простору.

Решта 4 центри засновані та оперуються регіональною, місцевою владою та неурядовими організаціями. У Празі Інтеграційний центр заснований міською радою, у регіоні Південна Моравія – регіональною адміністрацією, а ще в двох регіонах – неурядовими організаціями.

Фінансування

Діяльність Центрів фінансується з кількох джерел – державного бюджету, цільових програм Європейського Союзу (зокрема, у 2009-2020 роках – з програм Європейський фонд для інтеграції громадян третіх країн і Фонд з питань притулку, міграції та інтеграції (AMIF))²⁰, місцевих бюджетів, коштів грантових програм для неурядових організацій.

Примітка: 14 центрів, оперованих МВС, з 2021 року фінансуються виключно з державного бюджету Чехії

Так, згідно зі звітом національної програми AMIF з 51,224,740 євро, алокованих у Чехії у 2014-2019 роках 20,4 млн євро були витрачені за стратегчною ціллю

“Інтеграція/легальна міграція”. Цей же звіт охарактеризував Інтеграційні центри у Чехії як такі, що “показали себе корисними та спроможними, переважно завдяки тому, що перенесли інтеграційні зусилля на місцевий рівень та стимулювали багаторівневу співпрацю”²¹.

Діяльність центрів: послуги і координація

Діяльність інтеграційних центрів у Чехії можна поділити на дві основні складові: власне інтеграція та координація суб'єктів політики інтеграції.

Кожен центр має стандартний перелік інтеграційних послуг, які він надає іноземцям. Це:

- соціальні консультації
- юридичні консультації
- курси чеської мови
- послуги перекладу
- соціально-культурні курси
- освітні, соціальні та культурні події

Додатково, але необов'язково:

- доступ до інтернету та бібліотеки
- інтеркультурні працівники (працівники зі спільнотами)

До координаційних активностей належать організація та проведення регулярних зустрічей регіональної консультаційної платформи, до якої входять регіональні органи влади, муніципалітети, неурядові організації, роботодавці тощо, підтримка контактів і взаємодія з усіма названими стейкхолдерами²².

²¹

https://www.mvcr.cz/soubor/np-amif-6-aj-pdf.a_spx

²² <http://www.integracnicentra.cz/?lang=en>

¹⁹ <http://www.suz.cz/en/>

²⁰ <http://www.integracnicentra.cz/?lang=en>

Усі послуги надаються для іноземців **безкоштовно**. Винятком може бути зняття передоплати за мовні курси, яка слугує стимулом до їх ефективного відвідування, і згодом повертається, якщо іноземець побував на принаймні 70% занять²³.

Неурядові організації

Окрім інтеграційного центру, різноманітні послуги та допомогу в інтеграції у Чехії надають неурядові організації. Тільки в Празі такі послуги надають більше 20 НУО²⁴. Це можуть бути як загальні послуги для іноземців, як-от консультування чи переклад, так і специфічні вузькотаргетовані види діяльності, як психологічна допомога або послуги для вразливих груп.

II.4. Адаптаційно-інтеграційний курс

З 1 січня 2021 року у Чехії запроваджено обов'язковий для всіх власників довгосторокових і постійних дозволів на проживання з "третьої" країн **адаптаційно-інтеграційний курс**. Його можна пройти виключно в одному з Інтеграційних центрів. Курс платний (коштує 1500 крон), триває 4 години. У разі, якщо іноземець не пройде курс протягом року з дня отримання дозволу на проживання, йому загрожує штраф до 10 000 крон.

Курси викладають чеською мовою з перекладом на англійську, арабську, в'єтнамську, іспанську, монгольську, російську, сербську, українську або французьку мови.

²³

<https://icpraha.com/uk/%d0%ba%d1%83%d1%80%d1%81%d0%b8-%d1%87%d0%b5%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%be%d1%97-%d0%bc%d0%be%d0%b2%d0%b8/>

²⁴

https://www.integra-eu.net/images/City_Report/Audit_Report_Prague_ENG.pdf

Іноземцям протягом 4 годин розповідають про:

- основні умови перебування та його документального супроводу у Чехії (отримання віз, дозволів на проживання, громадянства, режим подорожування за кордон, правила запрошення в країну родичів або друзів тощо).
- як знайти житло та зареєструвати місце проживання
- доступ до медичних послуг і страхування
- доступ до освіти для дітей, зокрема курсів чеської мови
- правила підприємницької діяльності для іноземців
- працевлаштування
- культурні традиції, звичаї, державні свята
- правила повсякдення (транспорт, кризові ситуації, водіння машин)²⁵

II.5. Ресурси для іноземців

У Чехії є доволі велика кількість інформаційних ресурсів для іноземців, розроблених як окремими структурами уряду, так і місцевою владою та/чи неурядовими організаціями. Нижче наведений перелік і характеристики основних із них. Логіка та структура таких ресурсів можуть слугувати зразком для розробки аналогів в Україні.

Більшість із них доступні в тому числі українською мовою.

[Іміграційний портал](#)

Посилання на основні офіційні ресурси з питань іміграції, працевлаштування,

²⁵

<https://metropolevsech.eu/ua/potrebuji-resit/adaptacne-integracni-kurzy-vitejte-v-ceske-republice/>

інтеграції тощо. Доступний тільки двома мовами – чеською і англійською.

[Портал для іноземців](#)

Велика кількість інформації для іноземців про правила проживання, працевлаштування, підприємництво доступ до охорони здоров'я та освіти, соціального забезпечення, чеську культуру, курси чеської мови, де знайти перекладачів тощо.

Доступний трьома мовами – чеською, англійською і російською.

[Наступна зупинка – Чехія](#)²⁶

Інформаційний комплект із фільму та брошури, спрямованих на іноземців, які тільки планують в'їзд до Чехії на термін понад 90 днів. Доступний чеською та ще дев'ятьма мовами (англійська, арабська, в'єтнамська, іспанська, монгольська, російська, сербська, українська та французька).

[Ласкаво просимо до Чеської республіки](#)

Офіційний сайт адаптаційно-інтеграційних курсів з інформацією про курс та можливістю зареєструватися, доступний чеською та ще дев'ятьма мовами (англійська, арабська, в'єтнамська, іспанська, монгольська, російська, сербська, українська та французька).

[Прага – місто для всіх](#)

Інформаційний ресурс, створений міською владою Праги, для іноземців, що мешкають у місті.

Створений як вказівник найважливішої інформації та контактів організацій, державних установ та їхніх

департаментів, щоб уможливити якнайкраще отримання інформації мігрантами під час вирішення повсякденних ситуацій. Одночасно пропонує інформацію про курси чеської мови, культурні заходи та можливості брати участь у громадському житті.

Доступний п'ятьма мовами – чеською, англійською, українською, в'єтнамською та російською.

[Мобільний додаток Prager](#)

Інтеграційний центр Праги за фінансової підтримки міста Прага та Міністерства внутрішніх справ Чеської республіки розробив мобільний додаток для іноземців Prager. Додаток містить інформацію про важливі теми, наприклад, систему соціального забезпечення, карту та контакти важливих для іноземців установ.

Доступний сімома мовами - чеською, українською, англійською, російською, в'єтнамською, китайською, арабською.

Заувага 3. На окрему увагу заслуговують назви програм і активностей у рамках політики інтеграції, які відображають і водночас формують засадничі принципи інтеграції іноземців у Чехії. Так, чинна політика інтеграції містить у заголовку концепт “Зі взаємною повагою”²⁷. Система адаптаційно-інтеграційних курсів називається “Ласкаво просимо до Чеської Республіки”²⁸. Сайт для іноземців у Празі називається “Прага – місто для всіх”²⁹.

²⁶ Варто зазначити, що хоча сайт МВС Чехії стверджує, що ця інформація доступна на сайтах країн походження, на сайті посольства Чехії в Україні її немає

²⁷

<https://evaw-global-database.unwomen.org/en/countries/europe/czech-republic/2016/document-updated-concept-of-integration-of-foreigners-in-mutual-respect>

²⁸ <https://www.vitejtevcr.cz/cs/>

²⁹ <https://metropolevsech.eu/ua/>

II.6. Резюме

Перша чеська політика інтеграції іноземців розроблена у 2000 році. Вона періодично оновлюється і супроводжується щорічним Планом заходів, який затверджується на рівні уряду. Основним урядовим органом, відповідальним за інтеграцію, є Міністерство внутрішніх справ. Залученими є Міністерство праці та соціальної політики, Міністерство культури, Міністерство освіти, молоді та спорту, Міністерство промисловості та торгівлі, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство регіонального розвитку. Значну роль у процесах інтеграції відіграють регіональна і місцева влада, неурядові організації.

Базовим елементом інтеграційної інфраструктури в Чехії є Інтеграційний центр. Всього в Чехії діє 18 таких центрів. 14 з них оперує МВС, 2 – неурядові організації, 1 заснований містом Прага, і ще 1 – регіональною владою.

Інтеграційна діяльність фінансується за рахунок державного бюджету, місцевих бюджетів, грантових програм і цільових фондів Європейського Союзу.

Інтеграція в Чехії включає в себе культурне, соціальне, юридичне консультування, послуги перекладу, курси чеської мови, доступ до інформації, організацію соціальної взаємодії та подій. Усі послуги безкоштовні.

З 2021 року для іноземців, що отримали постійний дозвіл на проживання, запроваджено обов'язковий до проходження адаптаційно-інтеграційний курс, який розкриває основну інформацію для іноземців у Чехії, проводиться чеською мовою з перекладом і є платним. Непроходження курсу карається штрафом.

III. Український контекст інтеграції іноземців

III.1. Нормативні рамки

Як і в Чехії, в Україні розвиток політики інтеграції біженців дещо випереджав інтеграцію власне іноземців. Перший *План заходів щодо інтеграції осіб, яким надано статус біженця, в українське суспільство на період до 2012 року* було ухалено у 2009 році³⁰. Цей план передбачав 35 заходів і серед них - запровадження курсів вивчення української як іноземної, курсу з історії, культури, державного устрою України, психосоціального консультування, пілотних проєктів “інтеграції через зайнятість”, створення адаптаційних центрів для біженців на базі ПТРБ тощо.

Безпосереднім поштовхом для нормативного формування в Україні політик інтеграції саме іноземців став **План заходів з досягнення візового режиму з ЄС**, який на вимогу ЄС включав блок питань, пов'язаних із управлінням міграцією та притулком.

У 2011 році до першого Національного Плану заходів з виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України³¹ було включено положення про ухвалення двох “інтеграційних” документів – *Плану заходів щодо інтеграції іноземних мігрантів та реінтеграції українських мігрантів в Україні на 2011-2015 роки*, і *Програми інтеграції в українське суспільство осіб, яким надано притулок в Україні*.

³⁰ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/853-2009-%D1%80#Text>

³¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/494/2011#Text>

Обидва документи були ухвалені рішеннями уряду у 2011-2012 роках³².

Як складову руху України до безвізового режиму, розробки та впровадження політик інтеграції моніторили місії Європейської Комісії, які аналізували прогрес у п'яти моніторингових звітах протягом 2011-2015 років³³. Моніторингові звіти констатували ухвалення нових документів, побіжно згадували їхні недоліки та практично не приділяли увагу імплементації.

До того ж, у названих документах були змішані кілька сфер і цільових груп – це інтеграція іноземців, інтеграція біженців і реінтеграція українських мігрантів, які повернулися з-за кордону. Виглядає, що найбільше Європейську Комісію цікавила остання сфера, яка окремо згадувалася принаймні у двох звітах. Фінальний, шостий звіт, який у 2015 році відкрив Україні дорогу до безвізового режиму, питання інтеграції іноземців і біженців не піднімає взагалі³⁴.

Другий урядовий План з виконання другої фази ПДВЛ вже містив завдання тільки щодо інтеграції біженців, де вона

³² Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 червня 2011 року No 653-р “Про затвердження плану заходів щодо інтеграції мігрантів в українське суспільство на 2011-2015 роки”

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2012 року No 605-р “Про затвердження плану заходів щодо інтеграції біженців та осіб, які потребують додаткового захисту, в українське суспільство на період до 2020 року”

³³ <https://ec.europa.eu/home-affairs/policies/international-affairs/collaboration-countries/visa-liberalisation-moldova-ukraine-and-en>

³⁴ <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2015/EN/1-2015-905-EN-F1-1.PDF>

була згадана в кінці одного з завдань після “а також”³⁵.

Період дії обох ухвалених у рамках ПДВЛ документів наразі завершився. За відгуками опитаних експертів, **їхня ефективність була низькою**, і завдання, поставлені цими документами, не були виконаними в повному обсязі. Зокрема, одним із недоліків цих двох планів заходів було включення до них завдань, виконання яких за будь-яких умов потребувало додаткового фінансування, однак без передбаченого фінансування.

III.2. Стратегія державної міграційної політики

З 2017 року питання інтеграції іноземців і інтеграції біженців окреслено завданнями Стратегії державної міграційної політики та відповідними 4-річними Планами заходів.

Стратегія державної міграційної політики України на період до 2025 року³⁶, ухвалена у 2017 році

- наводить визначення поняття “інтеграція”
- констатує проблему того, що **найбільш підготовлена та інтегрована (виділення автора)** частина іноземців, якими є студенти, має обмежені можливості виходу на ринок праці
- констатує, що інтеграція мігрантів в Україні недостатньо розроблена, і плани інтеграції існують тільки щодо біженців та

осіб, які потребують додаткового захисту

- констатує, що “результати інтеграції біженців незначні, що є наслідком як обмежених державних ресурсів, так і неналежної уваги державних органів до цього напрямку роботи”

Проблематиці інтеграції присвячені дві цілі Стратегії із 13.

Ціль 5 “Забезпечити успішну інтеграцію іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, в українське суспільство” містить кілька окремих завдань, спрямованих на залучення до розробки політик, організацію вивчення мови, адаптацію дітей до освітньої системи тощо:

- підвищення рівня співпраці із середовищем іммігрантів у процесі інтеграції, в тому числі шляхом створення консультативних/експертних рад за їх участю, залучення до розроблення законодавства, державних програм з питань інтеграції та імміграції тощо;
- продовження інтеграційної підтримки вразливих груп іммігрантів (наприклад, жертв торгівлі людьми, неповнолітніх без супроводу, людей похилого віку);
- організацію вивчення мігрантами державної мови;
- розроблення програм адаптації для дітей мігрантів до освітньої системи в Україні;
- провадження освітньої та просвітницької діяльності з формування в суспільстві атмосфери терпимості та культури міжнародних стосунків, протидії расизму і ксенофобії;

³⁵ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/805-2014-%D1%80#Text>

³⁶ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80#Text>

- чітке розмежування повноважень та водночас координацію дій ДМС, Мінсоцполітики, інших органів державної влади щодо питань інтеграції.

Ціль 13 “Забезпечити інтеграцію біженців та осіб, які потребують додаткового захисту, в українське суспільство, а також задоволення інтеграційних потреб осіб, які звернулися із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту” передбачає три доволі нечіткі завдання:

- перегляду та внесення відповідних змін, забезпечення на належному рівні виконання плану заходів щодо інтеграції біженців та осіб, які потребують додаткового захисту, в українське суспільство на період до 2020 року;
- забезпечення об’єктивного висвітлення проблематики інтеграції біженців та осіб, які потребують додаткового захисту, у засобах масової інформації;
- розроблення індивідуальних програм пошуку тривалого інтеграційного рішення для біженців та осіб, які потребують додаткового захисту.

План заходів із впровадження Стратегії на 2018-2021 роки не був структурований відповідно до структури Стратегії і містить просто послідовно перелічені 46 заходів, з яких два можна трактувати як присвячені безпосередньо інтеграції іноземців, і ще два – тісно пов’язаним питанням працевлаштування.

Зокрема, це Пункт 29 “Підвищити рівень співпраці з осередками етнічних меншин у процесі інтеграції із залученням їх до розроблення законодавства з питань інтеграції та імміграції” (завдання покладено на

ДМС, Мінсоцполітики, МОН, МЗС) і Пункт 30 - “Забезпечити для біженців та ОПДЗ можливість відвідувати безоплатні курси української мови”.

Також це пункти 25 і 26, які стосуються перегляду норм працевлаштування іноземців і, зокрема, іноземців-студентів і випускників.

III.3. Проєкти і перспективи

Станом на осінь 2021 року на розгляді Кабінету Міністрів перебуває проєкт нового Плану заходів з виконання Стратегії на період 2022-2025 роки. На відміну від Плану першого періоду, він структурований за цілями, і, відповідно, приділяє більше уваги інтеграційним активностям³⁷.

Ціль 5 містить 4 завдання, спрямовані на спрощення доступу іноземців до тих чи інших документів і адміністративних процедур. На окрему згадку заслуговує пропозиція дозволити звертатися по дозвіл на імміграцію після певного періоду часу, проведеного в Україні.

Ціль 13 натомість, містить 11 завдань як щодо інтеграції біженців, так і щодо інтеграції іноземців, зокрема, зобов’язання провести дослідження громадської думки в Україні і дослідження рівня інтеграції біженців в українське суспільство, організацію безкоштовних курсів з вивчення державної мови та історії України, традицій, основ законодавства України тощо. Курси мають бути спрямовані як на біженців, так і на мігрантів загалом. Також проєкт Плану передбачає завдання розробити **проєкт плану заходів щодо інтеграції в українське суспільство іноземців**, які постійно проживають в Україні.

³⁷ Проєкт Плану надано Державною міграційною службою

MIEUX+

Восени 2022 року в Україні перебувала з візитом місія проєкту MIEUX+, яка виконує дослідження ситуації з інтеграцією біженців в Україні, і завданням якої є допомога органам влади у розробці Плану заходів з інтеграції біженців і осіб, що потребують додаткового захисту, на 2022-2025 роки³⁸.

III.4. Розбіжності в тлумаченні інтеграції в Україні

Терміну “інтеграція” в Україні притаманна застосовність до кількох сфер і цільових груп, що призводить до певної нечіткості та плутанини як у повсякденному вжитку, так і в нормативних актах.

На перших етапах розвитку політик інтеграції в Україні, вони були змішані в одних нормативно-правових актах з проблематикою **реінтеграції трудових мігрантів** з України, які повернулися з-за кордону³⁹. Зараз, після ухвалення окремого Закону у 2015 році, ця політика виділена в окрему сферу, хоча й продовжує залишатися великою мірою “паперовою”, без практичного втілення.

Окремої уваги заслуговує соціально-мовна ситуація в Україні, яка призводить до змішання понять інтеграції іноземців і внутрішньої інтеграції у суспільстві.

Вивчення української для громадян і для іноземців

³⁸ <https://dmsu.gov.ua/news/dms/11311.html>

³⁹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/653-2011-%D1%80#Text>

В Україні довгий час тривала ситуація, коли ті процеси інтеграції, які все таки відбувалися попри відсутність державної політики, відбувалися через вивчення російської мови та пов'язаного з цією мовою культурного, соціального і політичного контексту.

Так, у 2013-2014 рр. MOM було проведено дослідження з питань інтеграції, злочинів на ґрунті ненависті та дискримінації різних категорій мігрантів, в рамках якого опитано 300 іноземців (імігрантів-резидентів, біженців та іноземних студентів) у шести містах України. Попри те, що вищу, незакінчену вищу та середню спеціальну освіту мали понад три чверті опитаних, “менше половини” з них володіли російською мовою, а українською – лише кожен десятий.

Такій ситуації сприяла як інерція радянських патернів, де російська мова слугувала “засобом міжнаціонального спілкування”, так і відносно краще на той час розроблені методики викладання російської як іноземної. Попри значний прогрес, який відбувся відтоді у викладанні української як іноземної, у цій сфері все ще бракує розроблених стандартів та єдиної системи сертифікації рівня володіння мовою, що значно ускладнює викладання. З липня 2021 року мали початися іспити на володіння українською мовою для претендентів на отримання громадянства, однак будь-яких даних про складання такого іспиту іноземцями знайти не вдалося.

Специфічно українським викликом для мовної інтеграції іноземців є поширена практика двомовності, коли місцеві мешканці спілкуються одночасно українською та російською мовами. Ця ситуація настільки звична, що іноземці, які вивчили українську мову та не

розуміють російської, можуть стикатися із агресивним ставленням (наприклад, у сфері обслуговування), коли повідомляють, що не розуміють російської та просять спілкуватися з ними українською⁴⁰.

Іншою особливістю України є історично обумовлений недостатній рівень знання української мови в кількох регіонах. Фактично існує ситуація, коли інтеграційні активності та мовні курси або мовні клуби потрібні не тільки іноземцям, а й громадянам. Ці потреби задовольняють спільними зусиллями волонтери, неурядові організації, місцева влада. З огляду на це, питання “української мови для українців” виглядає більш близьким і зрозумілим на рівні регіональної та місцевої влади і до певної мірою змішується з “українською для іноземців”.

Наприклад, на питання про наявність курсів української для іноземців у цих органах влади наводять приклади безкоштовних курсів “для громадян”, куди теоретично можуть потрапляти і іноземці.

З одного боку, наявність безкоштовних курсів української для громадян начебто створює додаткові можливості і для іноземців, а також додаткові можливості для взаємодії іммігрантів з більшістю. З іншого, наявність такої особливості спричиняє ризик того, що потреби іноземців в мовній інтеграції можуть ігноруватися, оскільки наявність курсів української, спрямованих на громадян, буде сприйматися як можливість доступу до них і іноземців, тоді як у більшості випадків йдеться про засадничо різні

методики викладання та базовий рівень володіння мовою.

III.5. Інституційні рамки

У нормативному полі України не існує чіткого визначення політики та поняття інтеграції на рівні закону, і, відповідно, такого ж чіткого атрибутивного органу, відповідального за впровадження цієї політики.

Так, оскільки законодавство визначає відповідальною за міграційну політику в цілому **Державну міграційну службу**⁴¹, то вона неначебто автоматично переймає на себе зобов'язання щодо впровадження політики інтеграції. ДМС відповідає за документування іноземців на території України (видання посвідок на проживання та інших документів).

Також на Державну міграційну службу покладаються де-факто інтеграційні активності щодо біженців і осіб, які потребують додаткового захисту, відповідно до Закону “Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту”⁴², зокрема, організовує роботу зі сприяння працевлаштуванню таких осіб, і наданню їм медичних і соціально-побутових послуг.

На ДМС покладені основні інтеграційні завдання як чинного Плану заходів з імплементації Стратегії державної міграційної політики, так і нового проекту. Також ДМС координує розробку цих стратегічних документів.

⁴⁰ https://gazeta.ua/articles/kyiv-life/_barista-kiyi-vskoyi-kavyarni-vidmovivsyia-obslugovuvati-kli-ventiv-ukrayinskoyu/783632

⁴¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/360-2014-%D0%BF#Text>

⁴² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text>

Міністерство соціальної політики забезпечує реалізацію державної політики у сфері зайнятості населення, у тому числі іноземців. **Міністерство освіти і науки** відповідає за розробку освітніх стандартів, у тому числі у вивченні української як іноземної. Крім того, мовний вимір інтеграції залучає ще двох стейкхолдерів, що реалізують окремі аспекти державної політики у цій сфері – це **Національна комісія зі стандартів державної мови** та **Уповноважений із захисту державної мови (мовний омбудсман)**.

Міністерство внутрішніх справ є органом, який виконує координуючу функцію щодо Державної міграційної служби.

Міністерство охорони здоров'я відповідає за умови доступу іноземців до отримання медичної допомоги.

Також чинний і проєктований План заходів передбачають залучення до різних активностей, дотичних до інтеграції іноземців, **Міністерства економіки, Омбудсмана, ОДА, КМДА, обласних рад тощо**.

До дослідницько-інформаційних активностей пропонується залучити **Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАНУ та Національний інститут стратегічних досліджень**.

III.6. Недержавні актори

В умовах низької ефективності державної політики основну роль у здійсненні інтеграції іноземців та інтеграції біженців в Україні перебрали на себе міжнародні та неурядові організації.

Управління Верховного комісара ООН з питань біженців (УВКБ ООН) протягом багатьох років підтримує

спрямовані на інтеграцію зусилля місцевих неурядових організацій. Партнерами УВКБ ООН в Україні, які займаються соціальною та правовою допомогою біженцям, є **БФ “Рокада”** (Київ і Київська область), **Десяте квітня** (7 регіонів на півдні, у центрі та на сході України), **Neeka** (Закарпатська та Львівська області), **БФ “Право на захист”** (9 регіонів). Всього партнери УВКБ ООН, які займаються інтеграційними активностями, охоплюють 15 із 25 регіонів підконтрольної уряду території України.

Однак варто враховувати, що ця діяльність спрямована на біженців, а отже, інтеграція іноземців можлива лише за залишковим принципом (наприклад, іноземці-мігранти можуть брати участь в певних активностях для біженців).

Міжнародна організація з міграції в Україні проводить дослідження, сприяє органам державної влади у розробці відповідних політик, і безпосередньо проводить заходи, спрямовані на інтеграцію.

III.7. Потенціал місцевої та регіональної влади

Характерною рисою політики інтеграції іноземців в Україні є майже повна відсутність в її імплементації органів місцевого самоврядування та регіональної влади, на відміну від Чехії, де місцева влада активно залучена до діяльності деяких із інтеграційних центрів, або бере участь у структурованих навколо цих центрів платформах.

При цьому місцева влада має бути одним із ключових стейкхолдерів процесів інтеграції, адже є зацікавленою у стабільності та добрих взаєминах у своїх громадах, і до того ж

має природно володіти найкращою інформацією щодо стану справ на місцях.

Щоб з'ясувати потенціал участі місцевої та регіональної влади у процесах інтеграції, та виявити вже наявні підходи, політики і активності, "Європа без бар'єрів" провела у листопаді 2021 року **опитування обласних державних адміністрацій і міських рад обласних центрів** щодо іноземців і політик інтеграції на території цих міст або областей (див. Додаток І).

Опитування надсилалися електронною поштою. Всього було надіслано 46 листів у 24 обласні державні адміністрації та 22 обласні центри (без центрів Донецької і Луганської областей).

Всього було отримано 34 відповіді від ОДА та 23 відповіді від міських рад (опитування дозволяло давати кілька відповідей від різних підрозділів однієї установи). Відповіді охопили щонайменше 11 регіонів і 11 міст (частина учасників обрала опцію залишитися анонімними).

Попри неповну репрезентативність, результати опитування дозволяють зробити цікаві попередні висновки про перспективи політик інтеграції на місцях.

Стратегічне бачення

Попри те, що практично в усіх регіонах наявна суттєва кількість іноземців, які постійно або тимчасово мешкають у місті/області, вони переважно не є цільовою групою для політик і дій місцевої влади.

У відповідях не зафіксовано майже жодної регіональної програми або

стратегії, яка б прямо згадувала про іноземців, що мешкають в регіоні, як цільову групу, окрім побіжної згадки регіональних планів заходів до згаданого вище Плану заходів з інтеграції біженців до 2020 року, які мали обов'язково розробити у кожному регіоні. Було зафіксовано лише три винятки.

Міста Вінниця та Суми мають розроблені стратегії, що містять елемент інтеграції. У Вінниці у 2018-2020 роках було розроблено **Інтеркультурну стратегію міста**⁴³, у Сумах у 2020 році було затверджено **Інтеркультурну стратегію розвитку міста**. У Сумах додатково вказали, що місто є членом Національної мережі інтеркультурних міст.

Черкаська міська рада послалася на існування **послуги «Соціальна інтеграція та реінтеграція»**, затвердженої наказом Міністерства соціальної політики України від 23.06.2020 № 429 «Про затвердження Класифікатора соціальних послуг», яка включає "сприяння в отриманні послуги перекладу, вивчення державної мови; сприяння у встановленні зв'язків із національно-культурними організаціями співвітчизників" та може бути спрямована на біженців і шукачів притулку.

Деякі відповіді посилалися також на політики, спрямовані на національні меншини.

⁴³

<https://www.vmr.gov.ua/ContentLibrary/79d25d1b-0e3a-4afe-85ff-9fd452c74bbd/4/%D0%86%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%20%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D0%BC.%20%D0%92%D1%96%D0%BD%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%96.pdf>

Уявлення про іноземців

Перехресний аналіз відповідей показує, що місцеві органи влади в більшості регіонів мають справу лише з деякими категоріями іноземців, і в них часто відсутня оптика, яка дозволяє інтерпретувати іноземців як групу **мешканців** області чи міста, за винятком студентів. Іноземці в очах місцевої і регіональної влади це:

Студенти. Найчисленніша і одна з найбільш повно описаних груп, згадана практично у кожній відповіді

Священнослужителі. Нечисленна, але одна з найбільш часто згадуваних груп, імовірно, тому, що місцева влада залучена до надання погоджень на проведення канонічної діяльності.

Туристи. Часто згадувані як цільова група політик місцевої або регіональної влади.

Національні меншини. Згадувані як цільова група політик місцевої або регіональної влади

Нелегальні мігранти. Принаймні одна згадка

Бізнесмени та інвестори. Кілька згадок про заходи економічного характеру, спрямовані на залучення інвестицій

Біженці. Декілька згадок, переважно від структур ДМС.

Інституційний аспект

Обласні державні адміністрації та міські ради, вочевидь, не мають в своїй структурі підрозділів, до функціоналу яких могла б належати інтеграційна робота, або не мають розуміння того, чиєю це може бути справою. Протягом першого тижня після запуску опитування автори отримали кілька десятків дзвінків від ОДА і міських рад, які шукали додаткової інформації, щоб

зрозуміти, хто має бути виконавцем запиту.

Перелік фактичних виконавців свідчить про брак у структурі цих органів влади профільних підрозділів з питань інтеграції іноземців чи політики щодо іноземців.

Відповіді на опитування надавали департаменти та підрозділи у справах:

- Зовнішніх зносин/міжнародного співробітництва/інвестицій – 8
- Соціального захисту/у справах дітей – 5
- Культури – 5
- Освіти та науки – 5
- Охорони здоров'я – 4
- Зв'язків громадськістю/інформаційної політики – 3
- Туризму - 2
- Економічного розвитку – 2
- Інфраструктури – 1
- ЦНАП – 1
- Архів – 1

III.8. Резюме

Україна вже понад 10 років має частково сформовані та нормативно закріплені політики інтеграції мігрантів і біженців, поштовхом до розробки яких став План дій з візової лібералізації з Європейським Союзом (ПДВЛ). Однак рівень впровадження цих політик завжди був низьким.

Після завершення ПДВЛ ці політики стали частиною Стратегії державної міграційної політики (2 цілі із 13) та Планів заходів з її виконання. План заходів на 2018-2021 роки містить дуже обмежений набір із чотирьох інтеграційних завдань.

Станом на осінь 2021 року Україна розробляє проекти нового Плану заходів до Стратегії міграційної політики та Плану заходів з інтеграції біженців.

Саме поняття інтеграції іноземців-мігрантів визначене нечітко, і протягом останніх десяти років не завжди розмежовувалося з іншими типами інтеграції, такими як інтеграція біженців, реінтеграція поверненців і внутрішня інтеграція суспільства (наприклад, курси української мови). Де-юре основним органом у сфері інтеграції іноземців є Державна міграційна служба. Залученими також мають бути Міністерство соціальної політики, Міністерство освіти та науки та інші. Більшість активностей з інтеграції біженців фактично впроваджує УВКБ ООН в Україні та організації-партнери.

Потенціал місцевих органів влади у процесах інтеграції не може бути використаний. Місцеві та регіональні органи влади мають дуже слабе уявлення про іноземців як мешканців свого регіону або громади, яке заповнюють більш звичні амплуа туристів, інвесторів, національних меншин чи священнослужителів. Єдиним винятком є студенти, присутність яких помітна для місцевої влади, але робота з якими переважно зосереджується в університетах чи МОН.

Місцеві органи влади переважно не мають політик, чітко й експліцитно спрямованих на інтеграцію іноземців, як і профільних підрозділів у своїй структурі.

Висновки та рекомендації

Порівняння чеської та української політики інтеграції іноземців свідчить про, з одного боку, певну структурну подібність між цими політиками, а з іншого – про глибоке і суттєве відставання України.

Як і в Чехії, так і в Україні існують окремі політики інтеграції іноземців і біженців. В обох країнах цю політику має регулювати особлива структура в рамках МВС. В обох випадках очевидною є необхідність міждисциплінарного підходу і залучення до процесів інтеграції, передусім, Міністерства соціальної політики та інших стейкхолдерів.

Водночас, Україна за рівнем розробленості політики інтеграції відстає від Чехії приблизно на 10 років, а за рівнем її практичного впровадження – на ще більше. Державної практики інтеграції практично не існує, вона відбувається за рахунок майже виключно недержавних акторів.

На основі викладеного вище огляду історії та структури інтеграції іноземців у Чехії можна припустити, що тим революційним переходом від політики до практики інтеграції, якого дуже бракує Україні, стало налагодження роботи мережі Інтеграційних центрів на місцях. Чеська історія успіху, якою вона виглядає сьогодні, не могла б відбутися без створення цих просторів.

Це ресурсоємний процес, і Чехія в цьому розумінні мала перевагу у вигляді доступу до спеціалізованих фондів Європейського Союзу. Україна, яка такої можливості не має, повинна шукати інші джерела ресурсів. Ними можуть бути бюджетні кошти,

міжнародна технічна допомога, ресурси місцевих громад, зацікавлених в інтеграції іноземців на своїй території.

Рекомендації

Щоб уможливити розвиток політики і практик інтеграції мігрантів в Україні, потрібно здійснити такі кроки:

- Нормативно визначити орган або структуру, відповідальні за політику інтеграції іноземців. Це може бути колегіальний міжвідомчий орган, забезпечений відповідними ресурсами та повноваженнями.
- Схвалити План заходів на 2022-2025 роки щодо реалізації Стратегії державної міграційної політики
- Якомога швидше розробити й ухвалити передбачений Планом План заходів з інтеграції іноземців. За можливості – до кінця 2022 року.
- Дослідити та кодифікувати у всеукраїнському масштабі наявні активності й ініціативи, спрямовані на інтеграцію іноземців. Така систематизація дозволить запропонувати синергетичні форми взаємодії між різними акторами і таким чином може частково компенсувати брак ресурсів для практичного запровадження інтеграції.

Зокрема, варто дослідити взаємодію та можливість перехресного застосування одних методів і ресурсів інтеграції до різних цільових груп (мігранти, біженці, національні меншини, громадяни).

- Сприяти регіональній та міській владі у формуванні власних політик інтеграції
- Розробити та запустити пілотний проєкт Інтеграційного центру для іноземців в Україні

Додаток І. Опитувальник для міських рад і обласних державних адміністрацій

Шановний,-а

Аналітичний центр “Європа без бар’єрів” звертається до міської ради та її профільних департаментів з проханням відповісти на кілька питань щодо політики і практики взаємодії міської ради з іноземцями, які постійно або тимчасово мешкають у Вашому місті, у рамках дослідження політики інтеграції іноземців в Україні.

- 1) Чи відомо Вам, скільки іноземців постійно або тимчасово мешкають на території міста/громади? Якщо так, то скільки?
- 2) Які джерела Вашої інформації про кількість іноземців у місті?
- 3) Чи є іноземці цільовою групою політики міської ради у сферах соціального забезпечення, освіти, медицини, культури? Чи відомо Вам про прямі згадки у стратегіях та цільових програмах міста про іноземців або їхні інтереси та потреби?
- 4) Чи існує у місті/громаді політика та діяльність, спрямовані на інтеграцію іноземців? Якщо так, то хто їх здійснює – міська влада, підрозділи державних служб (наприклад, міграційної) чи неурядові організації?
- 5) Чи проводила міська рада за останні три роки заходи, спрямовані на іноземців, які мешкають у місті?
- 6) Чи має міська рада чи її профільні департаменти контакти та зв’язки з представниками громад іноземців у місті?
- 7) Чи відомо Вам про курси української мови для іноземців у місті?
- 8) Чи була б готова міська рада у майбутньому сприяти діяльності неурядових організацій, спрямованій на кращу інтеграцію іноземців в українське суспільство (вивчення мови, надання юридичних консультацій, послуги перекладу, надання базових знань про культурні та соціальні норми, що діють в Україні)?

ДЛЯ НОТАТОК

Київ 2021